

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประชากรโลก มีความสำคัญและมีคุณประโยชน์ต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปลูกข้าวเป็นพืชหลัก และเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ โดยเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ข้าวที่ผลิตได้นั้นมีผลผลิตและมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น การใส่ปุ๋ยไม่ถูกชนิดหรือไม่ตรงเวลาทำให้ต้องเพิ่มต้นทุนการผลิต ปริมาณน้ำมากหรือน้อยเกินไป ต้นข้าวขาดแคลนน้ำทำให้เมล็ดลีบและเปราะ รวมถึงการแพร่ระบาดของแมลงศัตรูพืชโดยไม่รู้วิธีการป้องกันอย่างถูกต้อง และการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น จึงทำให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตของข้าว

การผลิตข้าวในปัจจุบันมักเพิ่มไปด้วยการใช้สารเคมีเกือบทุกขั้นตอน การใช้สารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและทำให้มีการปนเปื้อนของสารเคมีในผลผลิต การเกษตร และส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคที่มีความเสี่ยงด้านสุขภาพจากสารเคมีเหล่านี้ตามไปด้วย การทำนาแบบเกษตรอินทรีย์จึงเริ่มมีบทบาทมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสุขภาพและความปลอดภัยของอาหาร รวมไปถึงการมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อถือต่อประสิทธิภาพของสารเคมีกำจัดแมลงและปุ๋ยเคมีที่เห็นผลรวดเร็วกว่าวิถีธรรมชาติ ในปัจจุบันพบว่าศัตรูพืชในนาข้าวมากมายหลายชนิด เช่น หนอน แมลง หอยเชอรี่ เป็นต้น ซึ่งเป็นศัตรูพืชที่มีความสำคัญมาก ทำให้การเกษตรในรูปแบบอินทรีย์ต้องประสบปัญหาการกัดทำลายต้นข้าวของศัตรูพืชเหล่านี้

นกหลายชนิดมีบทบาทสำคัญต่อนาข้าวในลักษณะของการช่วยควบคุมแมลงศัตรูพืช นกที่สามารถพบได้ในบริเวณนาข้าว เช่น นกยางควาย (*Bubulcus ibis*) นกกระแตแต้แว๊ด (*Vanellus indicus*) เป็นต้น นกเหล่านี้เป็นตัวเชื่อมโยงสายใยอาหารในระบบนิเวศให้มีความสมบูรณ์ การคงอยู่หรือหายไปของนกย่อมแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่และอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในบริเวณนั้น ๆ ทั้งหมด สถานะและความปลอดภัยของนกยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงภัยคุกคามในพื้นที่ พื้นที่ที่สามารถพบนกเหล่านี้ได้บ่อยย่อมแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวให้ความสำคัญต่อการกำจัดศัตรูพืชแบบชีววิธี โดยมีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อนกน้อยมากหรืออาจไม่ใช้เลย

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงได้เลือกศึกษาในพื้นที่เทศบาลเมืองแกนพัฒนา อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อศึกษาความหลากหลาย บทบาท และความสำคัญของนกในการกำจัดศัตรูพืชในนาข้าว โดยเป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับพื้นที่นาข้าว

บริเวณใกล้เคียงที่มีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช การวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้และความสำคัญของนกในการช่วยกำจัดศัตรูพืชในนาข้าวให้กับเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆได้ และสามารถเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการดำเนินงานด้านการควบคุมแมลงศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกรได้ต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความหลากหลายของนกในพื้นที่นาข้าวอินทรีย์และอนินทรีย์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 องค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งสามารถดำเนินการศึกษาและติดตามตรวจสอบด้วยตนเอง

1.3.2 เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของนกในการกำจัดศัตรูพืชในนาข้าว

1.3.3 เพื่อเผยแพร่ในวารสารให้นักวิจัยและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนำความรู้ไปใช้ต่อยอดหรือประโยชน์อื่นต่อไป